Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
L sērija

2024/884

19.3.2024.

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA (ES) 2024/884

(2024. gada 13. marts),

ar ko groza Direktīvu 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 192. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ([1]),

pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ([2]),

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/19/ES ([3]) stājās spēkā 2012. gada 13. augustā un aizstāja Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/96/EK ([4]).

(2) Fotoelementu paneļi, kas neietilpa Direktīvas 2002/96/EK darbības jomā, no 2012. gada 13. augusta tika iekļauti Direktīvas 2012/19/ES darbības jomā, kad tos iekļāva Direktīvas 2012/19/ES I un II pielikuma 4. kategorijā, kā norādīts minētās direktīvas 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā.

(3) Direktīvas 2012/19/ES 13. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis nodrošina, ka elektrisko un elektronisko iekārtu (EEI) ražotāji sedz izmaksas par tādu EEI atkritumu (EEIA) savākšanu, apstrādi, reģenerāciju un apglabāšanu videi nekaitīgā veidā, kas saņemti no lietotājiem, kuri nav privātas mājsaimniecības, un attiecībā uz izstrādājumiem, kas tirgū laisti pēc 2005. gada 13. augusta.

(4) Eiropas Savienības Tiesa ("Tiesa") 2022. gada 25. janvāra spriedumā lietā C-181/20 ([5]) pasludināja Direktīvas 2012/19/ES 13. panta 1. punktu par spēkā neesošu, ciktāl tas attiecas uz fotoelementu paneļiem, kuri laisti tirgū laikposmā no 2005. gada 13. augusta līdz 2012. gada 13. augustam, jo tam nav pamatota atpakaļejoša spēka. Tiesa nosprieda, ka pirms Direktīvas 2012/19/ES pieņemšanas Savienības likumdevējs dalībvalstīm saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/98/EK ([6]) 14. pantu bija atstājis iespēju noteikt, ka izmaksas, kas saistītas ar fotoelementu paneļu atkritumu apsaimniekošanu, ir jāsedz vai nu pašreizējam vai iepriekšējam atkritumu valdītājam, vai arī fotoelementu paneļu ražotājam vai izplatītājam. Pēc tam Savienības likumdevējs Direktīvas

([1]) OV C 184, 25.5.2023., 102. lpp.
([2]) Eiropas Parlamenta 2024. gada 6. februāra nostāja (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta) un Padomes 2024. gada 4. marta lēmums.
([3]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/19/ES (2012. gada 4. jūlijs) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (OV L 197, 24.7.2012., 38. lpp.).
([4]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/96/EK (2003. gada 27. janvāris) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (EEIA) (OV L 37, 13.2.2003., 24. lpp.).
([5]) Tiesas spriedums (virspalāta), 2022. gada 25. janvāris *VYSOČINA WIND a.s.* pret *Česká republika – Ministerstvo životního prostředí*, C-181/20, ECLI:EU:C:2022:51.
([6]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (OV L 312, 22.11.2008., 3. lpp.).

2012/19/ES 13. panta 1. punktā paredzēja noteikumu, saskaņā ar kuru minētās izmaksas visās dalībvalstīs ir jāsedz ražotājiem, tostarp attiecībā uz produktiem, kurus ražotāji jau bija laiduši tirgū Direktīvas 2008/98/EK spēkā stāšanās laikā. Tiesa nosprieda, ka šis noteikums ir jāuzskata par piemērojamu ar atpakaļejošu spēku un tādējādi ar to var tikt pārkāpts juridiskās noteiktības princips, un ka šāds atpakaļejošs spēks padara minēto noteikumu par spēkā neesošu attiecībā uz fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū pirms Direktīvas 2012/19/ES stāšanās spēkā.

(5) Tiesa savā spriedumā arī noteica, ka tas, ka dalībvalsts pirms šīs direktīvas pieņemšanas ir pieņēmusi tiesību aktus, kas ir pretrunā Savienības direktīvai, pats par sevi nav Savienības tiesību pārkāpums, jo šajā direktīvā paredzētā rezultāta sasniegšanu nevar uzskatīt par būtiski apdraudētu, pirms šī direktīva iekļaujas Savienības tiesību sistēmā.

(6) No Tiesas sprieduma tieši izriet, ka Direktīvas 2012/19/ES 13. panta 1. punkts būtu jāgroza tā, lai tas neattiektos uz atkritumiem, kas radušies no fotoelementu paneļiem, kuri laisti tirgū laikposmā no 2005. gada 13. augusta līdz 2012. gada 13. augustam un kuru lietotāji nav privātas mājsaimniecības. Turklāt, ņemot vērā Tiesas spriedumā izklāstītos apsvērumus, Direktīva 2012/19/ES ir jāgroza arī attiecībā uz privātajās mājsaimniecībās lietoto fotoelementu paneļu atkritumu finansēšanu, uz ko attiecas Direktīvas 2012/19/ES 12. pants, un attiecībā uz citām EEI, kas ir pielīdzināmas fotoelementu paneļiem – gan saistībā ar atkritumiem no privātajām mājsaimniecībām, gan atkritumiem no lietotājiem, kas nav privātas mājsaimniecības.

(7) Direktīvas 2012/19/ES 2. panta 1. punkta b) apakšpunkts no 2018. gada 15. augusta paplašina minētās direktīvas darbības jomu, attiecinot to uz visām EEI. Līdzīgi kā fotoelementu paneļi, arī EEI, kas neietilpa Direktīvas 2012/19/ES darbības jomā saskaņā ar tās 2. panta 1. punkta a) apakšpunktu, bet kas saskaņā ar tās 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu tika iekļautas tās darbības jomā no 2018. gada 15. augusta ("atvērtās darbības jomas EEI"), iepriekš arī nebija iekļautas Direktīvas 2002/96/EK darbības jomā. Tas nozīmē, ka pirms Direktīvas 2012/19/ES pieņemšanas dalībvalstis saskaņā ar Direktīvas 2008/98/EK 14. pantu varēja izmaksas, kas saistītas ar šo EEI atkritumu apsaimniekošanu, likt segt vai nu pašreizējam, vai iepriekšējam atkritumu valdītājam, vai arī šo iekārtu ražotājam vai izplatītājam. Tāpēc Direktīvas 2012/19/ES 13. panta 1. punkta piemērošana atvērtās darbības jomas EEI Tiesas spriedumā izklāstīto iemeslu dēļ būtu pretrunā juridiskās noteiktības principam. Turklāt, tā kā Direktīva 2012/19/ES atvērtās darbības jomas EEI ir piemērojama tikai no 2018. gada 15. augusta, 13. panta 1. punkts būtu jāgroza tā, lai tas neattiektos uz atvērtās darbības jomas EEI, kas laistas tirgū no 2005. gada 13. augusta līdz 2018. gada 15. augustam.

(8) Līdzīgi Direktīvas 2012/19/ES 13. panta 1. punktam, kas attiecas uz lietotājiem, kuri nav privātas mājsaimniecības, minētās direktīvas 12. panta 1. punkts, lasot to saistībā ar tās 12. panta 3. punktu, paredz, ka attiecībā uz izstrādājumiem, kas laisti tirgū pēc 2005. gada 13. augusta, par EEIA savākšanas, apstrādes, reģenerācijas un videi nekaitīgas apglabāšanas izmaksu finansēšanu privātu mājsaimniecību vietā atbildīgi ir ražotāji. Tiesas spriedumā izklāstīto iemeslu dēļ, ciktāl minētie noteikumi ir piemērojami šo atkritumu apsaimniekošanas izmaksu finansēšanai attiecībā uz fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū no 2005. gada 13. augusta līdz 2012. gada 13. augustam, un attiecībā uz atvērtās darbības jomas EEI, kas laistas tirgū no 2005. gada 13. augusta līdz 2018. gada 15. augustam, tie būtu piemērojami arī ar atpakaļejošu spēku, kas ir pretrunā juridiskās noteiktības principam. Tāpēc Direktīvas 2012/19/ES 12. pants būtu jāgroza tā, lai tas neattiektos uz fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū no 2005. gada 13. augusta līdz 2012. gada 13. augustam, vai uz atvērtās darbības jomas EEI, kas laistas tirgū no 2005. gada 13. augusta līdz 2018. gada 15. augustam.

(9) Direktīva 2012/19/ES papildina Direktīvu 2008/98/EK, kas ir viens no vispārējiem atkritumu apsaimniekošanas leģislatīvajiem aktiem Savienībā. Tāpēc Direktīvas 2008/98/EK 8. un 14. pantu piemēro tādu fotoelementu paneļu atkritumu un atvērtās darbības jomas EEI atkritumu apsaimniekošanai laikposmā, kad fotoelementu paneļi un atvērtās darbības jomas EEI neietilpst Direktīvas 2012/19/ES darbības jomā, pamatojoties uz grozījumiem, kas ar šo direktīvu izdarīti Direktīvas 2012/19/ES 12. un 13. pantā.

(10) Direktīvas 2012/19/ES 14. panta 4. punktā un 15. panta 2. punktā ir noteikts, ka tirgū laistās EEI ir pienācīgi jāmarķē, vēlams, saskaņā ar Eiropas standartu EN 50419, ko *Cenelec* pieņēma 2006. gada martā. Minētais standarts ir ticis pārskatīts, lai atjauninātu tajā iekļautās atsauces uz Direktīvu 2012/19/ES. Tāpēc atsauce uz standartu minētajos pantos būtu jāatjaunina, lai tā būtu uz Eiropas standarta EN 50419 pārskatīto versiju, ko *Cenelec* pieņēma 2022. gada jūlijā.

(11) Direktīvas 2012/19/ES 15. panta 2. punktā noteikts, ka, lai nekļūdīgi varētu noteikt datumu, kad EEI laista tirgū, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka EEI marķējumā konkrēti norāda, ka EEI laista tirgū pēc 2005. gada 13. augusta. No 12. un 13. panta grozījumiem izriet, ka būtu jāgroza arī 15. panta 2. punkts attiecībā uz fotoelementu paneļiem un atvērtās darbības jomas EEI, lai precizētu, ka marķēšanas pienākums ir piemērojams tikai no 2012. gada 13. augusta attiecībā uz fotoelementu paneļiem un tikai no 2018. gada 15. augusta attiecībā uz atvērtās darbības jomas EEI.

(12) Lai saglabātu juridiskās noteiktības principu turpmākajās Direktīvas 2012/19/ES pārskatīšanās, ir svarīgi īpašu uzmanību pievērst tam, lai nepieļautu tādu noteikumu pieņemšanu, kuriem potenciāli varētu būt nepamatots atpakaļejošs spēks. Turklāt ir nepieciešams nodrošināt EEI ražotājiem skaidrību un paredzamību attiecībā uz darbības nosacījumiem, kas bija spēkā laikā, kad to izstrādājumi tika laisti tirgū. Šāda pieeja palīdz izvairīties no riska, ka radīsies neparedzamas izmaksas saistībā ar turpmāko EEIA pārvaldību. Turklāt ir svarīgi, ka šādās pārskatīšanās ievēro atkritumu apsaimniekošanas hierarhiju, kā noteikts Direktīvas 2008/98/EK 4. pantā.

(13) Saskaņā ar Dalībvalstu un Komisijas 2011. gada 28. septembra kopīgo politisko deklarāciju par skaidrojošiem dokumentiem ([7]) dalībvalstis ir apņēmušās, paziņojot savus transponēšanas pasākumus, pamatotos gadījumos pievienot vienu vai vairākus dokumentus, kuros paskaidrota saikne starp direktīvas sastāvdaļām un atbilstīgajām daļām valsts transponēšanas instrumentos. Attiecībā uz šo direktīvu likumdevējs uzskata, ka šādu dokumentu nosūtīšana ir pamatota.

(14) Fotoelementu paneļu atkritumu un atvērtās darbības jomas EEI atkritumu nepareiza apstrāde rada būtisku negatīvu ietekmi uz veselību un vidi. Tāpēc ir svarīgi nodrošināt fotoelementu paneļu atkritumu pareizu apstrādi un maksimāli palielināt reģenerāciju no fotoelementu paneļu atkritumiem. Neskarot nepieciešamās izmaiņas finansiālajos pienākumos, lai tie aptvertu arī tādu fotoelementu paneļu atkritumu savākšanu un apstrādi, kas laisti tirgū pirms 2012. gada 13. augusta, un visu tādu atvērtās darbības jomas EEI atkritumus, kas laistas tirgū pirms 2018. gada 15. augusta, kuras ieviestas ar šo direktīvu, ir svarīgi, ka dalībvalstis nodrošina saistīto EEIA apsaimniekošanu videi drošā veidā. Dalībvalstis varētu ar individuālās vai kolektīvās paplašinātās atbildības shēmu palīdzību mudināt ražotāju pienācīgi savākt un apstrādāt saistītos iepriekš radušos atkritumus no fotoelementu paneļiem un atvērtās darbības jomas EEI.

(15) Pārskatot Direktīvu 2012/19/ES un novēršot tās trūkumus, ir būtiski nodrošināt, ka EEIA apsaimniekošanas izmaksas netiek nesamērīgi pārliktas uz patērētājiem vai iedzīvotājiem. Tas ietver principa "piesārņotājs maksā" ņemšanu vērā, iespējamo noteikumu izskatīšanu attiecībā uz EEIA savākšanas mērķiem un atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas ievērošanu, kā noteikts Direktīvas 2008/98/EK 4. pantā.

(16) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķus nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet tās mēroga un iedarbības dēļ tos var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minēto mērķu sasniegšanai,

([7]) OV C 369, 17.12.2011., 14. lpp.

IR PIEŅĒMUSI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Grozījumi Direktīvā 2012/19/ES

Direktīvu 2012/19/ES groza šādi:

1) iekļauj šādu pantu:

"*24.a pants*

Pārskatīšana

1. Ne vēlāk kā 2026. gada 31. decembrī Komisija izvērtē nepieciešamību pārskatīt šo direktīvu un attiecīgā gadījumā šajā sakarā iesniedz leģislatīvā akta priekšlikumu, kam pievienots rūpīgs sociālekonomiskās ietekmes un ietekmes uz vidi novērtējums.

2. Šā panta 1. punktā minētajā ietekmes novērtējumā Komisija jo īpaši apsver vajadzību:

a) pieņemt noteikumus, ar ko īpaši nodrošina juridiskās noteiktības principa ievērošanu un to, ka nevienā dalībvalstī nav nepamatota atpakaļejoša spēka;

b) pieņemt noteikumus, ar ko nodrošina atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas īstenošanu, kā noteikts Direktīvas 2008/98/EK 4. pantā;

c) pieņemt noteikumus, ar ko nodrošina, ka iedzīvotājiem un patērētājiem nerodas nesamērīgas izmaksas, ievērojot principu "piesārņotājs maksā";

d) pieņemt noteikumus, ar ko nodrošina šīs direktīvas pilnīgu īstenošanu un izpildi, jo īpaši attiecībā uz atbilstošiem savākšanas mērķiem, kā arī attiecībā uz EEIA nelikumīgas tirdzniecības novēršanu;

e) izveidot jaunas EEI kategorijas "fotoelementu paneļi" saskaņā ar šo direktīvu, lai nošķirtu fotoelementu paneļus no esošās EEI 4. kategorijas "liels aprīkojums", kā minēts III un IV pielikumā, un aprēķināt savākšanas mērķus, pamatojoties uz savākšanai pieejamajiem fotoelementu paneļu atkritumiem, balstoties uz paredzamo kalpošanas laiku, nevis tirgū laisto izstrādājumu daudzumu;

f) izveidot mehānismu, lai nodrošinātu, ka ražotāja bankrota vai likvidācijas gadījumā turpmāk tiks finansiāli segtas izmaksas par fotoelementu paneļu atkritumu savākšanu gan no privātām mājsaimniecībām, gan lietotājiem, kas nav privātas mājsaimniecības, apstrādi, reģenerāciju un videi nekaitīgu apglabāšanu.";

2) direktīvas 12. pantu groza šādi:

a) panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka ražotāji paredz finansējumu vismaz to privāto mājsaimniecību EEIA savākšanai, apstrādei, reģenerācijai un apglabāšanai videi nekaitīgā veidā, kuri nogādāti saskaņā ar 5. panta 2. punktu izveidotajās savākšanas vietās, šādi:

a) attiecībā uz EEIA, kas radušies no 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētajām EEI, izņemot fotoelementu paneļiem, ja šādas EEI laistas tirgū pēc 2005. gada 13. augusta;

b) attiecībā uz EEIA, kas radušies no fotoelementu paneļiem, ja šādi fotoelementu paneļi laisti tirgū no 2012. gada 13. augusta; un

c) attiecībā uz EEIA, kas radušies no 2. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētajām EEI un kas neietilpst 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta darbības jomā, ja šādas EEI laistas tirgū no 2018. gada 15. augusta.";

b) panta 3. punkta pirmo daļu aizstāj ar šādu:

"3. Katrs ražotājs atbild par 1. punktā minētā procesa finansēšanu attiecībā uz paša ražoto izstrādājumu atkritumiem. Ražotājs var izvēlēties, vai šīs saistības pildīt individuāli vai pievienojoties kopsistēmai.";

c) panta 4. punktu aizstāj ar šādu:

"4. Lai finansētu to EEIA apsaimniekošanas izmaksas, ko rada 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētie izstrādājumi, – izņemot fotoelementu paneļi –, kuri laisti tirgū 2005. gada 13. augustā vai pirms tam ("iepriekš radušies atkritumi"), paredz tādu vienas vai vairāku sistēmu ieviešanu, kurās visi izdevumu rašanās laikā tirgū esošie ražotāji veic proporcionālas iemaksas, piemēram, proporcionāli savai attiecīgajai iekārtas tipa tirgus daļai.";

3) direktīvas 13. panta 1. punktu aizstāj ar šādu:

"1. Dalībvalstis nodrošina, ka ražotāji nodrošina finansējumu tādu EEIA savākšanai, apstrādei, reģenerācijai un apglabāšanai videi nekaitīgā veidā, kas saņemti no lietotājiem, kuri nav privātas mājsaimniecības, šādi:

a) attiecībā uz EEIA, kas radušies no 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētajām EEI, izņemot fotoelementu paneļiem, ja šādas EEI laistas tirgū pēc 2005. gada 13. augusta;

b) attiecībā uz EEIA, kas radušies no fotoelementu paneļiem, ja šādi fotoelementu paneļi laisti tirgū no 2012. gada 13. augusta; un

c) attiecībā uz EEIA, kas radušies no 2. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētajām EEI, uz ko neattiecas 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta darbības joma, ja šādas EEI laistas tirgū no 2018. gada 15. augusta.

Attiecībā uz 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā minētajiem iepriekš radušiem atkritumiem no EEI – izņemot fotoelementu paneļus –, kurus aizstāj ar jauniem līdzvērtīgiem izstrādājumiem vai ar jauniem izstrādājumiem, kas pilda to pašu funkciju, izmaksu finansējumu nodrošina šo izstrādājumu ražotāji piegādes laikā. Dalībvalstis alternatīvi var noteikt daļēju vai pilnīgu atbildību par minēto finansējumu arī lietotājiem, kas nav privātas mājsaimniecības.

Citu iepriekš radušos atkritumu no EEI gadījumā, kā minēts 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā, izņemot fotoelementu paneļus, izmaksu finansējumu nodrošina lietotāji, kas nav privātas mājsaimniecības.";

4) direktīvas 14. panta 4. punktu aizstāj ar šādu:

"4. Lai līdz minimumam samazinātu to, ka EEIA apglabā kā nešķirotus sadzīves atkritumus, un sekmētu EEIA dalītu savākšanu, dalībvalstis nodrošina, ka ražotāji – vēlams, saskaņā ar Eiropas standartu EN 50419:2022 – ar IX pielikumā norādīto simbolu pienācīgi marķē EEI. Izņēmuma gadījumos, kad tas ir vajadzīgs sakarā ar izstrādājuma izmēru vai funkciju, simbolu uzdrukā uz attiecīgās EEI iepakojuma, lietošanas instrukcijas vai garantijas apliecības.";

5) direktīvas 15. panta 2. punktu aizstāj ar šādu:

"2. Lai nekļūdīgi varētu noteikt datumu, kad EEI laista tirgū, dalībvalstis nodrošina, ka EEI marķējumā konkrēti norāda, ka tā laista tirgū pēc 2005. gada 13. augusta. Šajā nolūkā vēlams piemērot Eiropas standartu EN 50419:2022.

Attiecībā uz fotoelementu paneļiem pirmajā daļā minētais pienākums attiecas tikai uz fotoelementu paneļiem, kas laisti tirgū no 2012. gada 13. augusta.

Attiecībā uz 2. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētajām EEI, kuras neietilpst 2. panta 1. punkta a) apakšpunkta darbības jomā, šā punkta pirmajā daļā minēto pienākumu piemēro tikai tām EEI, kas laistas tirgū no 2018. gada 15. augusta."

2. pants

Transponēšana

1. Līdz 2025. gada 9. oktobrim dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības. Dalībvalstis nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto noteikumu tekstu.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus to tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

3. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

4. pants

Adresāti

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Strasbūrā, 2024. gada 13. martā

Eiropas Parlamenta vārdā –	*Padomes vārdā –*
priekšsēdētāja	*priekšsēdētāja*
R. METSOLA	H. LAHBIB